

Trafik Güvenliği:

YEĞİN RÜZGÂR

Nizamettin ÖZBEK

Güç Koşullar Altında Araba Kullanmak

Bilindiği gibi, koşullar güvenli hızı ve yolculuk süresini yöneltir. Olağandışı ya da güç durumlarda araba kullanma işinin, bunları karşılayacak biçimde ayarlanması zorunludur. Bunun için de özel koşulların iyice bilinmesi ve sürme işinde bu yüzden yapılması zorunlu değişikliklerin öğrenilmesi gerekir.

Baskına uğramamak, yanlış işleme yoluyla deneyim sahibi olmamak için tek çare budur.

Dört "Temel İlke"

Araba kullanırken herhangi bir tehlike karşısında kendimizi korumak için güvenebileceğimiz dört temel ilke vardır:

Zamanında görebilmek,
Zamanında durabilmek,
Zamanında dönebilmek ve
Taşıtımızı kontrol altında tutabilmek.

Bu yeteneklerden herhangi birini zayıflatan bir koşul, gerekli karşılama yapılmazsa, güvenliği de zayıflatır.

Görme Yeteneğini Zayıflatan Koşullar

Görüşümüzü zayıflatan ve dolayısıyla hem hız, hem de uyanıklık bakımından ayarlamalara gereksinime gösteren koşullar şunlardır: Karanlık, alaca karanlık güne karşı gidiş (gün doğarken doğuya, ya da gün batarken batıya doğru gidiş), sis göz kamaştıran kar ve sağnak halinde yağmur.

Kaymalara ve Fren Mesafesinin Uzamasına Neden Olan Koşullar

Bunlar da yağmur (yağmur, hidroplaning, yola düşen yaprakları kaypaklaştırma ve frenlerle motoru ıslatma yolu ile) ince buz, buz ve kardır. Bir de doğrudan doğruya taşıtın üzerinde yaptığı olumsuz etki ile bazen trafik güvenliğini tehlikeye koyan rüzgâr koşulu vardır.

Kitap ve dergilerde görme yeteneğini zayıflatan koşullarla kaymalara ve fren mesafesinin uzamasına neden olan koşullara geniş ölçüde yer verildiği halde rüzgâr koşulu üzerinde pek durulmamaktadır. Konuyu, çeşitli yönlerden derinliğine inceleyen bir yazıya ilk kez "La Prévention Routière" dergisinde rastlamış bulunuyoruz. Psikolog, Michel ROCHE'dan alınan bu yazıyı, okuyucularımıza da yararlı olacağını düşünerek, çevirisini aşağıda sunuyoruz:

Otoyolun kenarında kimi zaman bir yelkovan (yelin yönünü gösteren ve bir direk üzerinde bulunan içi boş uzun torba) görülür. Kimileri bundan, yakında bir havaalanı bulunduğu kanısına varırlar. Yanlış, bu modern yelkovan buraya uçak pilotlarına bilgi vermek için değil, şoförlere yelin gücünü ve yönünü göstermek için dikilmiştir. Burada ayrıca, yanlama yel tehlikesini haber veren üçgen bir yol işareti vardır. İşaretin üzerindeki simge açıkça bir yelkovandır.

Rüzgâr yüzünden yılda kaç kaza olmaktadır? Bu soruyu kesinlikle cevaplandırmak güç, ancak bu kaza nedeninin sanıldığından sık olarak işe karıştığını gösteren belirtiler de var. Şoförlerin çok kez baskına uğramaları, bu görünmez düşmanın düzenlerini bilmemelerinden ileri geliyor.

Önce, yersiz bir inanışa dayanan tehlikeli bir peşin yargı var. Hız arttığı oranda yanlamasına rüzgârın araba yörüngesi üzerindeki etkisinin azalacağı sanılıyor. Böylece, farkına varılmadan bir tüfekten çıkan kurşunun gergin yörüngesi, ölü bir yaprağın, yavaş ve titrek düşüşüne karşı konuluyor. Kıyaslama yanlıştır. Hız ne olursa olsun, araba yanlamasına yele aynı yüzeyi gösterir; o halde itme de aynıdır. Tek fark, kuşkusuz, hızlı gidenin sapmayı düzeltmede daha çok güçlük çekmesi ve kayma tehlikesinin daha çok artmasıdır. Şunu da ekleyelim ki, yüksek hızda lastiklerin yapışması (aderans) zayıflar; önemli bir dereceye varan titreşimler, lastik girinti çıkıntılarının yol kaplamasına "takılması" güçleştirir. Hatta, hızın kimi aerodinamik etkenleri, arabayı yoldan "kesilmeye" (kalkmaya) zorlar. Demek oluyor ki, rüzgâra karşı ilk çare hızı azaltmaktır.

Arkasından, rüzgârın hızlanma anlarını karşılamaya hazırlanmalıdır. Kasırga halinde, düzensiz bir rüzgâr esiyorsa, bu güçtür, ancak rüz-

gâr çok kez oldukça düzenli estiğinden itme devamlı olarak direksiyona yapılan bir baskı ile düzeltilir. Hatta bir ara bunun farkına bile varılmaz. Ve işte burada tehlike başgösterir.

Bu yanlamasına düzenli itme, bir engelin rüzgârı "kesmesi" halinde birden (engelin rüzgârı kesmesi anında) durabilir. Bu durumda şoför şaşırır, birden bir dayanaktan yoksun kalmışçasına, rüzgârın geldiği yana "düşer". Bunun tersine yanlamasına rüzgârdan bir engelle korunan şoförü de yine, bu engelin birden kalkması şaşırtır. Yeniden rüzgârın ortaya çıkması onu sarsar.

Yanlamasına itmede sert değişikliklere yol açan bu engel, yol boyunca uzanan bir duvar, bir şev ya da bir koruluk olabilir. Köprülerden de sakınmalıdır, çünkü buralarda rüzgâr başka yerlerde olduğundan daha şiddetlidir. Geçilen büyük bir taşıt, kamyon ya da yarı römork, örtüsü altında kalındığı sürece rüzgârı durdurmaya yeter.

Önce, geçilen taşıta doğru itme olur, arkasından geçişin sonunda öteki yana atılır. Özellikle nazik iki durum, çünkü, geçmek için taşıt hızlandırılır ve yine çünkü bu sırada, yol genişliğinden tümüyle yararlanma olanağı kalmıyor.

Rüzgârın itmesini, dönemeçlerde merkezkaç gücün yaptığı itme ile kıyaslayınca, şoförün neden çok kez sinsice tuzağa düştüğünü ve taşıtının yörüngesini etkili biçimde düzeltmede neden güçlük çektiğini anlarız. Kuşkusuz merkezkaç gücün yapacağı etkileri kestirmek daha kolaydır, çünkü, dönemeç önceden hesaplanarak, ona göre yeterince yavaşlanır. Buna karşılık, rüzgârın nerede tehlikeli olacağını kestirmek için kuvvetli bir tahmin yeteneğine gereksinme vardır.

Fakat, daha kötüsü, rüzgâr itmesi merkezkaç güç itmesinden farklıdır, bu bakımdan dönemeçleri "alırken" edindiğimiz otomatiklik ve tepkeler, arabayı rüzgâr atarken bizi yanıltabilir. Gerçekten merkezkaç güç, hem taşıt hem de şoförün gövdesi üzerinde etki yapar. Böylece, şoförün gövdesi de dönemeçin dışına doğru itilir. Gövde bu etkiyi kaslardaki kasılmalarla karşılar. Buna karşılık rüzgâr itmesi, yalnız taşıtı zorlar. Bu durumda, şoförün gövdesi, dinginlik nedeniyle, daha çok itişir, geldiği yana gitmek ister, kassal duyumlar tersdüz olur. Bundan yörüngeyi düzeltecek hareketlerin tersine, düzensiz, belirsiz direksiyon hareketleri meydana gelir. Ve şoför taşıt üzerindeki egemenliğini kaybeder, "düşen yaprak gibi bir oraya bir buraya gider. (Fakat, yazık ki, yapraktan çok hızlı olarak). Rüzgârın etkilerini kestirmek, bunların kimi zaman şaşırtıcı olabileceğini bilmek, işte bütün yıl ve özellikle, kışın rüzgârlı ayları için iki yararlı önlem.